

Вплив рівня функцій уваги на ігрові показники баскетболістів 12–13 років

Помещикова І. П.¹, Кадигроб Я. Г.¹, Коваль М. В.¹, Мальцева Т. Н.²
Харківська державна академія фізичної культури¹, Україна
Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина, Украина

Анотація. Розглянуто показники функцій уваги баскетболістів 12–13 років. Встановлена слабка кореляція між стійкістю уваги і кількістю очок, яку набирали за гру ($r=0,431$) та слабка зворотна кореляцію із кількістю втрат м'яча ($r=-0,443$). Виявлено слабкий рівень кореляції ефективності роботи і кількості підборів м'яча на щиті ($r=0,491$). Отримано слабку зворотну кореляцію ступеня впрацювання і кількості результативних передач м'яча ($r=-0,431$), психологічної витривалості і кількості результативних передач м'яча ($r=-0,436$).

Ключові слова: баскетболісти, ігрові дії, увага, стійкість уваги, ефективність роботи, ступень впрацювання, психічна витривалість.

Вступ. У баскетболі змагальна діяльність базується на якостях, в основі яких лежить система психомоторних перцептивно-інтелектуальних і емоційно-вольових процесів, які протікають в безупинно мінливих умовах дійсності гри. Це вимагає від гравців в найкоротший термін сприймати ситуації, що виникають, приймати і реалізовувати творчі рішення щодо шляхів і способів проведення змагальної боротьби.

Гравець повинен вміти розподіляти увагу між чисельними епізодами, які відбуваються практично одночасно. Це і оцінка швидкості польоту м'яча і переміщення гравців своєї і чужої команди, розвиток атакуючих дій за часом, тощо. У цьому випадку баскетболіст формує алгоритм своїх дій. Тобто він розподіляє увагу на виконання ігрових дій у певній логічній послідовності.

У процесі гри баскетболісту необхідно володіти здатністю швидко переключати увагу на різні за характером ігрові моменти. Тобто швидко переходити від нападу до захисту і навпаки. Рухова реакція на певні ситуації є результатом вибіркової уваги і оперативного мислення гравця, що забезпечують пристосування до постійних змін обставин гри.

При високому рівні розвитку усіх фізичних якостей баскетболіст повинен ефективно виконувати такі високоточні рухи, як кидки в кільце на фоні стомлення і психологічного тиску суперників, глядачів і суддів. З погляду інтелектуального розвитку, пропонованого до гравців, баскетбол знаходиться на другому місці після шашок і шахів по кількості комбінацій протягом гри. Крім того, тактичні рішення при грі в баскетбол повинні прийматися швидко і правильно. Усе це висуває високі вимоги до рівня функціонування всіх систем організму баскетболістів. У них повинні бути максимально розвинені як фізичні якості, так і психологічні й інтелектуальні здібності.

Науковий аналіз різних аспектів підготовки вказує на необхідність визначення

психологічної структури спортивної діяльності баскетболістів з метою її подальшого врахування в процесі розробки системи психолого-педагогічного супроводу підготовки гравців.

Мета дослідження – виявити взаємозв'язок показників функцій уваги з ефективністю ігрових дій баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки.

Матеріал та методи дослідження: теоретичний аналіз науково-методичної літератури, педагогічні спостереження, психологічне тестування (Таблиці Шульте), методи математичної статистики.

За методикою «Таблиці Шульте» визначалися стійкість уваги, ефективність роботи, ступень впрацювання, психічна витривалість.

У дослідженні приймали участь 2 групи баскетболістів 12–13 років по складі 12 спортсменів. З метою виявлення впливу функцій уваги на рівень ігрових дій показників, було проведено кореляційний аналіз.

Результати дослідження. Вивчаючи результати психологічного тестування за методикою «Таблиці Шульте» було виявлено, що баскетболісти 12–13 років витрачали на виконання завдання у одному квадраті у середньому $46,21 \pm 1,75$ с. Аналізуючи динаміку виконання завдання при проведенні тесту встановлено, що кращий показник проходження завдання був у 5 квадраті, а більше усього витрачали часу гравці при проходженні 1 квадрату. Ефективність роботи у тесті визначалася за сумарним часом роботи з таблицями, поділений на кількість таблиць, тобто середньому часу, який спортсмен витратив на одну таблицю. Ураховуючи вік баскетболістів за таблицею були визначені бали, які відповідають ефективності роботи. Так, було встановлено, що ефективність роботи баскетболістів 12–13 років становила у середньому $2,11 \pm 0,18$ бали. Підрахувавши за формулами ступень впрацювання баскетболістів, було визначено, що юні спортсмени мали ступень впрацювання $1,08 \pm 0,09$ с. Ці показники не відносяться до гарного ступіню впрацювання. Чим вище від 1,0 даний показник, тим більше спортсмену потрібна підготовка до основної роботи. Підрахувавши за формулами психічну стійкість (витривалість) баскетболістів, було встановлено, що баскетболісти мали психічну стійкість $1,00 \pm 0,07$ с, що вказує на досить хорошу психічну витривалість спортсменів.

Отримані данні кореляційного аналізу показників функції уваги і ефективності ігрових дій встановили слабкий рівень кореляції стійкості уваги із кількістю очок, яку набирали за гру ($r=0,431$) та слабку зворотну кореляцію із кількістю втрат м'яча ($r=-0,443$). Було виявлено слабкий рівень кореляції ефективності роботи і кількості підборів м'яча на щиті ($r=0,491$). Показник ступеня впрацювання мав слабку зворотну кореляцію із кількістю результативних передач м'яча ($r=-0,431$). Показники психологічної витривалості – слабку зворотну кореляцію із кількістю результативних передач м'яча ($r=-0,436$).

Між показниками функцій уваги, що досліджувалися, і такими ігровими показниками як кількість і точність штрафних кидків, кількість перехватів м'яча і кількість фолів кореляційної залежності не виявлено.

Висновки. Таким чином у віці 12–13 років у баскетболістів спостерігається слабка кореляція функцій уваги із деякими показниками ігрових дій.

Література

1. Воробьева В.А. Баскетбол как средство гармоничного развития студентов гуманитарных вузов / В. А. Воробьева // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2005. – № 22. – С. 81–84.
2. Жуков А.Д. Наука о спорте. Энциклопедия систем жизнеобеспечения (EOLSS) / А. Д. Жуков – М. : Магистр-пресс, 2011 – 1000 с
3. Козина Ж. Л. Баскетбол как фактор гармоничного сочетания умственного и физического развития студентов / Ж. Л. Козина, А. Н. Вицко, В. А. Воробьева, И. В. Яренчук // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта – 2008 – № 6. – С. 113–116.
4. Маевский К. В. Развитие специального внимания у юных спортсменов 11–13 лет, занимающихся мини-футболом (футзалом) /К.В. Маевский // Вестник спортивной науки – 2012 – № 4. – С. 15–17.
5. Помещикова І. П. Рівень концентрації уваги баскетболісток 13–14 років / І. П. Помещикова, А. В. Назаревич, І.М. Евтушенко //Тези до Х Міжнародної наукової конференції «Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях» (Белгород – Красноярск – Харків – Москва, 23–24 апреля 2014 г.) – С. 157–161.

Інформація про авторів:

Помещикова Ірина Петрівна – зав. кафедри спортивних і рухливих ігор, к.фіз.вих., доцент, Харківська державна академія фізичної культури

E-mail: pomeshikovaip@mail.ru

Коваль Марина Валентинівна – ст. викладач кафедри спортивних і рухливих ігор, Харківська державна академія фізичної культури

Кадигроб Ярослав Геннадійович – магістрант кафедри спортивних і рухливих ігор, Харківська державна академія фізичної культури

Мальцева Татьяна Николаевна – старший преподаватель кафедры физического воспитания и спорта, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина,

Поступила в редакцию 15.01.2016